

- вага тіла та товщина жирової тканини значно зменшилися за час двотижневого перебування у тренувальному таборі;
- причини, які викликали зменшення досліджуваних параметрів: інтенсивна фізична робота та відповідна дієта;
- фізичні навантаження були визначені згідно з індивідуальними спортивними можливостями плавців.

ДО ПИТАННЯ ПРО НАЦІОНАЛЬНІ ТА ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНІ ТЕРМІНИ В УКРАЇНСЬКІЙ СПОРТИВНІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ.

ОЛЬГА БОРОВСЬКА

Львівський державний інститут фізичної культури

Кожна мова розвивається у тісному взаємозв'язку з суспільством, у якому функціонує. Чим вищий рівень розвитку суспільства, тим на вищому шаблі стоїть його мова. Адже саме мова фіксує усі досягнення у різних галузях суспільного життя, починаючи з побутового і закінчуючи найновішими науковими досягненнями.

Спорт у наш час є явищем широко соціальним, невід'ємною частиною культури та способу життя людини. Спорт органічно пов'язаний з найрізноманітнішими сторонами життя суспільства: політикою, економікою, освітою, наукою, культурою. У спортивному світі у сконцентрованому вигляді постають і вирішуються проблеми притаманні реальному життю. Спорт завжди привертав увагу великої кількості людей. Спорт – це явище інтернаціональне. Саме тому у спортивній термінології функціонує багато запозичених термінів, які проникли у різні національні терміносистеми разом із поширенням того чи іншого виду спорту і стали інтернаціональними. Такі терміни уніфікуються, як у межах однієї мови, так і на міжнаціональному рівні, стають зрозумілими та доступними. Зафіксувати нові поняття у сфері фізичної культури та спорту допомагає спортивна термінологія.

У науковій літературі можна знайти різні визначення поняття “термінологія”. І. Ковалик, О. Реформатський під термінологією розуміють частину словникового складу мови, що охоплює спеціальну систему позначень наукових та професійних понять будь-якої галузі.

Термінологія – це також сукупність термінів, що входять у певну термінологічну систему [1].

Термін – це слово або словосполучення, яке означає конкретне поняття в певній галузі людської діяльності [1].

З розвитком та становленням української мови як державної українська наукова термінологія дедалі частіше стає об'єктом наукових досліджень. Протягом останніх років значно зросла необхідність вивчення галузевих терміносистем. Так були проведені дослідження української психологічної термінології, [Велинець Л. (1997)], української термінології з генетики, [Соколовська Т.(1999)], української термінології ринкових відносин, [Покровська Т.(1995)], української мовознавчої термінології, [Захарчин В. (1995)], української церковної термінології, [Бібла С. (1995)], української філософської термінології, [Жовтобрюх Н. (1991)], та інших галузевих терміносистем.

Однак спортивна термінологія не стала об'єктом багатьох досліджень. Лише Паночко М. (1978) та Янків І. (2000) вивчали та аналізували окремі аспекти української термінології з фізичної культури і спорту [2, 3]. Зважаючи на актуальність наукових досліджень і нагальну потребу практики ми поставили собі за мету вивчити питання формування, розвитку

української спортивної термінології та співвідношення в ній національного та інтернаціонального.

Вивчаючи та аналізуючи терміни, дослідники торкаються проблеми відбору національної чи чужомовної назви для позначення певного наукового поняття. Сучасний аналіз галузевих терміносистем дає змогу констатувати, що близько 40% в них посідають слова, запозичені з інших мов [1]. Усі чужомовні слова можна поділити на дві групи – слова засвоєні – тобто ті, які увійшли в мову давно і змінилися відповідно до її правил (*спорт, атлет, старт, координація, чемпіон, стадіон, футбол, спринт*), та слова чужі – ті, що увійшли в мову порівняно недавно і не змінилися під впливом мови рецепієнта (*кьорлінг, шорт-трек, сноубординг, плеймейкер, бодібилдинг, віндсьорфінг, скейтбордінг*). Серед запозичених термінів виділяють пласт інтернаціоналізмів. Інтернаціоналізми – це такі міжнародні терміни, які вживаються не менше як у трьох неспоріднених мовах і мають зазвичай греко-латинську основу [1]. Такі слова і словосполучення подібні своєю письмовою формою, звучанням і мають близькі або тотожні значення у різних мовах (*football (анг.), football (франц.), футбол (рос.), футбол (укр.); classification (анг.), classemen (фр.) класифікація (рос.), класифікація (укр.); captain (анг.), capitaine (фр.), капітан (рос.), капітан (укр.); jury (анг.), jury (фр.), жюри (рос.), журі (укр.); salto (анг.), salto (фр.), сальто (рос.), сальто (укр.); double salto (анг.), double salto (фр.), двойное сальто (рос.), подвійне сальто (укр.)*).

У галузі спортивної термінології інтернаціональність словникового складу особливо помітна, бо і сама наука дедалі більше інтернаціоналізується. Інтернаціональний характер мають здебільшого терміни нових терміносистем, національна термінологія переважає у традиційних. Але варто зазначити, що для багатьох інтернаціональних термінів існують національні еквіваленти (*форвард – нападник, голкіпер – воротар, інтернаціональний – міжнародний, арбітр, рефері – суддя, аматорський спорт – любительський спорт, теніс – пінг-понг, гандбол – ручний м'яч*).

Сьогодні постає питання, якою повинна бути термінологія: замкнутою у своєму мовному просторі чи все більше інтернаціоналізуватися. Чужомовні запозичення повинні відповідати потребам української мови і збігатися з правилами українського термінотворення. “Інтернаціональне не протистоїть національному, а втілюється в ньому”[4].

ЛІТЕРАТУРА

1. Панько Т.І., Кочан І.М., Мацюк І.П. *Українське термінознавство*, - Львів: Світ, - 1994. - 214 с.
2. Паночко М.М. *Украинская спортивная терминология. Автореферат .канд.фил.наук - Москва, - 1978.*
3. Янків І.М. *Українська спортивна термінологія (історико-методологічний аспект). Автореферат дис. канд. наук. з фіз. культури і спорту, - Луцьк, 2000.*
4. Акуленко В.В. *Интернациональные эпитеты в лексике и терминологии. - Харьков., 1980. - 42 с.*

TO THE QUESTION OF NATIONAL AND INTERNATIONAL TERMS IN UKRAINIAN SPORTING TERMINOLOGY

OLGA BOROVSKA

Lviv State Institute of Physical Culture

This article is devoted to the problem of terms and especially sporting terms functioning. The question of national or international words choosing in languages and in terminology is discussed.